

הצעות חוק

ה מ מ ש ל ה

19 בנובמבר 2013

815

ט"ז בכסלו התשע"ד

עמוד

הצעת חוק הנוער (שפיטה, ענישה ודרכי טיפול) (תיקון מס' 17) (מעצרים), התשע"ד–2013 106

**הצעת חוק הנוער (שפיטה, ענישה ודרכי טיפול) (תיקון מס' 17) (מעצרים),
התשע"ד-2013**

1. החלפת סעיף 101ב בחוק הנוער (שפיטה, ענישה ודרכי טיפול), התשל"א-1971¹ (להלן – החוק העיקרי), במקום סעיף 101ב יבוא:

”שחרור קטין ממעצר באין הכרעת דין או גזר דין
(1) בסעיף קטן (א), במקום ”תשעה חודשים” יקראו ”שישה חודשים”;

(2) בסעיף קטן (ג), במקום ”תשעה חודשים” יקראו ”שישה חודשים” ואחרי ”על מעצרו מחדש” יקראו ”לתקופות נוספות שלא יעלו על 45 ימים כל אחת” ואחרי ”מיום שציווה בית המשפט כאמור” יבוא ”לראשונה”.

ד ב ר י ה ס ב ר

פרטני בחוק הנוער, חלות הוראות חוק המעצרים על קטינים, התעורר ספק אם הסדרים מסוימים שנקבעו בתיקון האמור בשאלה האם אותם הסדרים חלים על קטינים.

לאור זאת, מוצע לתקן את חוק הנוער ולפרט בו את השינויים בהסדרים שנקבעו בתיקון מס' 8 לחוק המעצרים, בכל הנוגע למעצר קטינים. לעניין זה יובהר כי הסדרים בתיקון מס' 8 שלא נקבעו לגביהם שינויים כאמור, יחולו כמות שהם על קטינים.

סעיפים 61 לחוק המעצרים קבע, לפני תיקון 1 ו-14) בתיקון מס' 8 לחוק המעצרים, כי נאשם שהיה נתון במעצר תקופה המצטרפת כדי תשעה חודשים ומשפטו לא נגמר בהכרעת דין, ישוחרר מן המעצר. סעיף 101ב לחוק הנוער קובע כי סעיף 61 לחוק המעצרים ייקרא לעניין קטין כך שתקופת המעצר האמורה בו תעמוד על שישה חודשים במקום תשעה חודשים.

במסגרת תיקון מס' 8 לחוק המעצרים הוסף לסעיף 61 לחוק המעצרים, סעיף קטן (ג) הקובע לאמור:

”ג) בלי לגרוע מהוראות סעיף 62, ניתן פסק דין מרשיע נגד נאשם לאחר שהיה נתון במעצר לתקופה המצטרפת כדי תשעה חודשים בשל אותו כתב אישום, רשאי בית המשפט שהרשיעו לצוות על הארכת מעצרו או על מעצרו מחדש עד למתן גזר דין, אם מצא כי יש עילה למעצרו; לא ניתן גזר דין בתוך 90 ימים מיום שציווה בית המשפט כאמור, ישוחרר הנאשם מן המעצר”

מוצע, בסעיף 14) להצעת החוק, לתקן את סעיף 61(ג) האמור, כך שסמכותו של בית המשפט להארכת המעצר או למעצר מחדש עד למתן גזר דין תהיה גם לאחר שניתנה הכרעת דין בעניינו של הנאשם ולפיה נקבע כי הנאשם ביצע את העבירה בלא שהורשע. יצוין כי הבהרה זו נדרשת במיוחד לגבי קטינים, שלגביהם הרשתת הקטין הנה נפרדת משלב הכרעת הדין (ר' סעיפים 21 ו-24 לחוק

כללי חוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה – מעצרים), התשנ"ו-1996 (להלן – חוק המעצרים), מסדיר את דיני המעצר בישראל וכולל הוראות בדבר סמכויות ותקופות מעצר של חשוד ונאשם.

חוק הנוער (שפיטה, ענישה ודרכי טיפול), התשל"א-1971 (להלן – חוק הנוער), קובע את ההסדרים בדבר העמדתם לדין פלילי של קטינים.

בחודש יולי 2009 נכנס לתוקפו חוק הנוער (שפיטה, ענישה ודרכי טיפול) (תיקון מס' 14), התשס"ח-2008 (ס"ח התשס"ח, עמ' 688) (להלן – תיקון מס' 14 לחוק הנוער), אשר במסגרתו נקבע, בין השאר, כי על קטינים יחולו תקופות מעצר קצרות מאלה החלות על בגירים. קביעה זו נועדה להקטין את הנוק שעלול להיגרם להתפתחותו של קטין כתוצאה משהייה ארוכה במעצר.

עוד נקבע בתיקון מס' 14 לחוק הנוער, כי הוראות חוק המעצרים יחולו לעניין קטין בשינויים המפורטים בפרק ג' לחוק הנוער, ומכאן שהוראות חוק המעצרים שלא נקבע לגביהן הסדר שונה בחוק הנוער חלות לגבי קטינים כמות שהן.

בחודש מרס 2011 פורסם חוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה – מעצרים) (תיקון מס' 8), התשע"א-2011 (ס"ח התשע"א, עמ' 654) (להלן – תיקון מס' 8 לחוק המעצרים). במסגרת התיקון האמור נוספו לחוק המעצרים, בין השאר, סעיף 61(ג) המסמיך את בית המשפט, אשר הרשיע נאשם, להאריך את מעצרו או לצוות על מעצרו מחדש של הנאשם עד למתן גזר דין בעניינו, לתקופה שלא תעלה על 90 ימים, וכן סעיף 62(ב) המאפשר לבית המשפט העליון, במקרים המתאימים ובנסיבות המפורטות בסעיף, לצוות על הארכת מעצרו של נאשם לתקופה של עד 150 ימים.

חוק הנוער לא תוקן בהתאם לתיקון מס' 8 לחוק המעצרים, ועל אף ההוראה הכללית שלפיה בהעדר הסדר

¹ ס"ח התשל"א, עמ' 134; התשע"ב, עמ' 58.

"הארכת מעצר קטין או חידושו

101ג. סעיף 62 לחוק המעצרים ייקרא לעניין קטין כך:

- (1) בסעיף קטן (א), במקום "90 ימים" יקראו "45 ימים";
- (2) בסעיף קטן (ב), במקום "90 ימים" יקראו "45 ימים", במקום "150 ימים" יקראו "75 ימים" ובסופו יבוא "ובלבד שלא תוגש בקשה להארכת מעצר או למעצר מחדש לפי סעיף קטן זה אלא בהסכמת היועץ המשפטי לממשלה".

ד ב ר י ה ס ב ר

במקביל מוצע, בסעיף 2 להצעת החוק, להחליף את סעיף 101ג לחוק הנוער, הקובע את השינויים בסעיף 62 לחוק המעצרים, לעניין מעצר קטינים.

סעיף 101ג קובע כי הארכת מעצר של קטין על ידי בית המשפט העליון, מעבר לתקופה המרבית הקבועה בסעיף 61 לחוק המעצרים, תהיה לפרק זמן שלא יעלה על 45 ימים, ובית המשפט העליון רשאי לחזור ולצוות על כך מעת לעת. וזה נוסח:

"הארכת מעצר קטין או חידושו

101ג. בסעיף 62 לחוק המעצרים, לעניין קטין, במקום "90 ימים" יקראו "45 ימים".

לאחר חקיקת תיקון מס' 8, התעוררה שאלה לעניין תחולת ההוראה האמורה בסעיף 62(ב) לחוק המעצרים, שהוספה במסגרת התיקון האמור, על קטינים. ככלל, בלא הוראה מפורשת בחוק הנוער הקובעת הסדר שונה, חלות על קטינים הוראות חוק המעצרים כמות שהן, ועל כן מוסמך בית המשפט להורות על הארכת מעצר של קטין לתקופה של 150 ימים. עם זאת, סבר בית המשפט העליון, בדין יחיד, בבש"פ 4873/11 מדינת ישראל נ' פלוני (פורסם בנבו, 11.7.2011), כי ההוראה חלה על בגירים בלבד.

נוכח האמור, ולאור תיקון מס' 14 לחוק הנוער אשר ביקש, כאמור לעיל, לקצר את תקופת המעצר של קטינים בשל החשש מהשפעתה של תקופת מעצר ארוכה על התפתחותו של הקטין, מוצע לתקן את סעיף 101ג לחוק הנוער ולקבוע בו במפורש, כי סעיף 62(ב) לחוק המעצרים יחול על קטינים, בקיצור תקופת המעצר הקבועה בסעיף האמור, בעניינם. בהתאם לכך, מוצע כי בנסיבות המפורטות בסעיף 62(ב) יוסמך בית המשפט להאריך את המעצר או להורות על מעצר מחדש, לעניין קטין, לתקופה שלא תעלה על 75 ימים.

בנוסף, נוכח הרגישות הגבוהה הכרוכה בשהייה ארוכה של קטין במעצר, מוצע לקבוע, בסעיף 5 להצעת החוק, כי בקשה להארכת מעצר או מעצר מחדש לפי סעיף 62(ב) לחוק המעצרים תוגש בהסכמת היועץ המשפטי לממשלה, או בהסכמת גורם בכיר בפרקליטות המדינה שלו תיאצל הסמכות. לצורך אצילה זו מוצע להוסיף את סעיף 101ג לחוק הנוער, לתוספת השלישית בחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], התשמ"ב-1982, שאליו מפנה סעיף 242א לחוק האמור, המאפשר אצילת סמכויות.

הנוער), אך נדרשת גם במקרים אחרים (ר' למשל סעיפים 171א(ב) ו-172(ב) לחוק העונשין, התשל"ז-1977).

במקביל, מוצע להחליף את סעיף 101ב לחוק הנוער, הקובע את השינויים בסעיף 61 לחוק המעצרים, לעניין מעצר קטינים, ולהבהיר שיקצור התקופה מתשעה חודשים לשישה חודשים חל גם בהקשר של סעיף 61(ג) לחוק המעצרים. בנוסף, מוצע לקבוע כי הארכת מעצר של קטין או מעצרו מחדש לפי סעיף 61(ג) לחוק המעצרים, בין הכרעת הדין לגזר הדין, לא יעלו על תקופה של 45 ימים בכל פעם. ויובהר כי אם סך תקופת מעצרו של הקטין לאחר הכרעת דינו הגיעה ל-90 ימים, ישוחרר הקטין ממעצרו, וזולת אם האריך בית המשפט העליון את מעצרו מכוח סעיף 62 לחוק המעצרים.

וזה נוסחו של סעיף 101ב לחוק הנוער שמוצע להחליפו:

"שחרור קטין ממעצר באין הכרעת דין

101ב. בסעיף 61 לחוק המעצרים, לעניין קטין, במקום "תשעה חודשים" יקראו "שישה חודשים".

סעיפים כאמור לעיל, סעיף 61 לחוק המעצרים קובע 2, 4(ו) ו-5 תקופת מעצר מרבית של תשעה חודשים לאחר הגשת כתב אישום, שלאחריה ישוחרר הנאשם מהמעצר. סעיף 62 לחוק המעצרים, בנוסחו לפני תיקונו בתיקון מס' 8 לחוק המעצרים, קבע חריג לכלל זה ולפיו רשאי בית המשפט העליון לצוות על הארכת מעצרו של נאשם או על מעצרו מחדש לפרק זמן שלא יעלה על 90 ימים, ולחזור ולצוות על כך מעת לעת.

במסגרת תיקון מס' 8 לחוק המעצרים, נוסף סעיף קטן (ב) לסעיף 62 האמור, המאפשר לבית המשפט העליון, להאריך את מעצרו של נאשם לפרק זמן שלא יעלה על 150 ימים, אם סבר כי לא יהיה ניתן לסיים את הליכי המשפט בתוך התקופה של 90 ימים, בשל סוג העבירה, מורכבותו של התיק או ריבוי נאשמים, עדים או אישומים.

מוצע, בסעיף 4(2) להצעת החוק, לתקן את סעיף 62(ב) האמור, כך ולהבהיר כי סמכותו של בית המשפט להורות על הארכת מעצר חלה גם לגבי מעצר מחדש, בדומה לקבוע בסעיף 62(א) לחוק המעצרים.

- הוספת סעיף 10יג 3. אחרי סעיף 10יג לחוק העיקרי יבוא:
- "סמכות מעצר
לבית משפט עד
לדין בבקשה
למעצר מחדש
- בחוץ סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה – מעצרים), התשנ"ו-1996 –
(1) בסעיף 61 –
- (א) בכותרת השוליים, בסופה יבוא "או גזר דין";
- (ב) במקום סעיף קטן (ג) יבוא:
- "(ג) בלי לגרוע מהוראות סעיף 62, נאשם שלאחר הגשת כתב אישום נגדו היה נתון במעצר, בשל אותו כתב אישום, לתקופה המצטרפת כדי תשעה חודשים, ומשפטו בערכאה הראשונה נגמר, עד תום התקופה האמורה, בהכרעת דין שלפיה הורשע הנאשם או נקבע כי הנאשם ביצע את העבירה בלא שהורשע, רשאי בית המשפט שהכריע את דינו לצוות על הארכת מעצרו או על מעצרו מחדש עד למתן גזר דין, אם מצא כי יש עילה למעצרו; לא ניתן גזר דין בתוך 90 ימים מיום שציווה בית המשפט כאמור, ישוחרר הנאשם מן המעצר";
- (2) בסעיף 62, אחרי "על הארכת המעצר" יבוא "או על מעצר מחדש".
5. תיקון חוק סדר הדין הפלילי
- בחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], התשמ"ב-1982,³ בתוספת השלישית, בפרט (1), בטור ב', בפרט משנה ג, במקום "סעיף 14 לחוק הנוער" יבוא "סעיפים 10יג ו-14 לחוק הנוער".

ד ב ר י ה ס ב ר

- 3 סעיף 3 במסגרת תיקון מס' 8 לחוק המעצרים, הוסף סעיף 62א לחוק המעצרים, המאפשר לבית המשפט לצוות על מעצרו של נאשם שעומד להשתחרר ממעצר או שאינו עושה כן, לאחר שהיה נתון במעצר לתקופה המצטרפת כדי תשעה חודשים בשל אותו כתב אישום, לתקופה שלא תעלה על 72 שעות, לשם הגשת בקשה לבית המשפט העליון לפי סעיף 62.
- מכיוון שבקשה לפי סעיף 62 מוגשת בחלוף שישה חודשים מעת מעצרו של הקטין, מוצע להוסיף לחוק הנוער את סעיף 10יג, ולהבהיר כי סעיף 62א חל גם על נאשם קטין שהיה נתון במעצר לתקופה המצטרפת כדי שישה חודשים בשל אותו כתב אישום.
- השפעת החוק המוצע על זכויות הילד
- ככלל, מטרת התיקון המוצע להחיל הוראות בחוק המעצרים הנוגעות לתקופות הארכת המעצר, בשינויים מקלים לגבי קטינים, וזאת במטרה להקטין את הנוקמים העלולים להיגרם להתפתחותם עקב שהייה ארוכה במעצר.
- התיקון המוצע בסעיפים 1 ו-10יג (1) להצעה זו אמנם קובע במפורש כי סעיף 61(ג) לחוק המעצרים חל על קטינים, בהשתמשו בלשון "הכרעת דין" במקום "הרשעה", אך בד בבד הוא קובע כי תקופת הארכת המעצר, לעניין קטינים, תהיה מחצית התקופה החלה על הארכת מעצרו של בגירים לפי הסעיף האמור, וזאת בהתאם למגמה הכללית של חוק הנוער לקצר את תקופות המעצר של קטינים.
- בדומה, התיקון המוצע בסעיף 2 להצעה זו מבהיר ספק פרשני שהתעורר בעניין תחולתו של סעיף 62(ב) לחוק המעצרים על קטינים, אך גם בעניין זה מוצע לקבוע, לעניין קטינים, תקופת הארכת מעצר המהווה מחצית התקופה החלה על הארכת מעצרו של בגירים, וזאת בהתאם למגמה הכללית של חוק הנוער לקצר את תקופות המעצר של קטינים. התיקון המוצע אף מוסיף דרישה מיוחדת ולפיה בקשה להארכת מעצר לפי הסעיף האמור תוגש בהסכמת היועץ המשפטי לממשלה או גורם בכיר בפרקליטות, זאת במטרה להבטיח שבקשות כאמור יוגשו רק במקרים חריגים המצדיקים זאת ולא כדבר שבשגרה.

² ס"ח התשנ"ו, עמ' 338; התשע"ב, עמ' 378.

³ ס"ח התשמ"ב, עמ' 43; התשע"ב, עמ' 599.